

Amts. 6te Valgkreds (S. A. Hansen) og fik sin Besvarelse ved Loven af 21de Marts 1864, hvorved det bestemtes, at den nævnte Lov af 1861 skulde finde Anvendelse ogsaa paa saadanne Forhold, hvor „de til et Gaardbrug hørende Bygninger med Grund, Haveplads m. m. eies af en Anden end de egentlige Markjorderes Eier, idet Bygningernes Eiere efter hinanden have fæstet Jorden“, og at sølgelig Lehnbesidderen paa Samsø, naar han havde afhændet mindst ni Gaardes Jorder til Brugerne eller deres Børn, Svigerbørn, Stif- eller Pleiebørn, skulde have Ret til ved Fæstledigheds eller med Brugerens Samtykke at udtage til fri Raadighed saa megen Bondejord som $\frac{1}{9}$ af det bortsolgte, dog med den Indskrænkning, at han ikke kunde gjøre dette uden enten at afskjøbe den afdøde Fæsters Bo eller Arvinger Bygningerne med Grund, Haveplads m. v. eller give Erstatning for deres Værbiforingelse ved Markjordernes Frastillelse. — Medens der saaledes fra den lovgivende Magts Side blev gjort Forsøg paa at ordne disse Forhold, var Sagen imidlertid indtraadt i et nyt Stadium for Samfunderne. De vare komne til Erkjendelse af, at de besad Rettigheder med Hensyn til deres Gaarde, om hvis formelle Tilværelse de hidtil ikke havde haft klar Bevidsthed, og da de Tilbud, som bleve gjorte dem fra Lehnbesidderens Side, vare saadanne, at de i Almindelighed ikke kunde gaae ind paa dem, lod de det komme til en Retsfag, hvorunder de søgte at faae hine Rettigheder anerkjendte ligeoverfor Lehnbesidderen. Det er denne Retsfag, som har foranlediget de samsøste Gaardmænds Andragende til Rigsdagen; de ånmøde Rigsdagen — og jeg rekker ved denne Forespørgsel Anmodningen til den høitærede Minister — om at støtte deres Bestræbelser for at komme til en lidelig Ordning. Det maa være mig tilladt kortelig at fremskille, hvilke de Rettigheder ere, som Bønderne paa Samsø ere komne til Erkjendelse af, at de besidde med Hensyn til deres Gaarde, og som de nu søge anerkjendte ved Domstolene. Ligesom der ved den samsøste Sags tidligere Behandling her i Thinget har været en vis Jamlen i Opfattelsen af Forholdet, som man først har belagt med Navnet Superflaciarfæste og senere

har betragtet som et Sameie-Forhold, saaledes synes Afskillige i endnu høiere Grad at have været paa det Urene med, hvorledes Forholdet er opstaaet, saa at et meget agtet Medlem endog har fremsat den Gissning, at Bønderne oprindeligt ere rene Fæstere, der i sin Tid have kjøbt Gaardens Bygninger med Grund og Have af Godsieieren uden tillige at kjøbe Jorderne — hvilket er noget nær det Omvendte af, hvad der virkelig er Tilfældet. Sagen er tværtimod den, at Samsø Bønder oprindeligt ere Selveiere, og at den fulde Eiendomsret, de endnu have over Gaardens Bygninger, Grund og Have, staaer tilbage som en Betegnelse af deres oprindelige Eiendomsret til hele Gaarden. Det staaer ikke i Strid hermed, at de fra gammel Tid af baade have givet Indfæstning og svaret Landgilbe; thi det var jo netop et Særkjende for den ældre, usfuldkomne Selveiendom, at en Anden havde Godsherlighed derover, og at de til ham svarede Landgilbe og Indfæstning. Godsherligheden over Samsø Bønder havde i en tidlig Tid Kronen, som derhos eiede Herregaarden Søllemarksgaard, der nu kaldes Brattingsborg, samt Kirkerne. Eiendomsretten over denne Gaard og Kirkerne samt Godsherligheden over Bønderne gif 1661 fra Kronen over til Voakim Gersdorff, Amtmand over Kallundborg Amt og Samsø, idet Kronen gav ham Erstatning i disse Besiddelser for, hvad han maatte aftræde i den nys afstaaede Provinds Skaane. Overleveringen skete, efter udtryffeligt kongeligt Paalæg, kun af Herregaarden og Kirkerne med Eiendomsstilbehør; Bøndergaardene bleve ikke overleverede; der skete med Hensyn til dem kun en Overlevering af Jordebogsindtægterne, hvilket fuldkommen stemmer med, at det for deres Bedkommende ikke var en Eiendomsret, men kun en Godsherlighed, som Kronen overdrog Gersdorff. Fra Voakim Gersdorff gif Godset ved Arv over til Sorgen Bjelle, og i hans Besiddelsestid er det, at den Act er bleven oprettet, hvorpaa Samsø Bønder navnlig mene, at de kunne støtte deres Ret. Han lod nemlig efter Overenskomst med Bønderne ved en thinglæst Act af 1ste Mai 1672 alle de tidligere Arter af Landgilbe convertere og bestemme til en fast Afgift af $2\frac{1}{2}$ Tde. Byg af